

Asia: VN/17928/2024

Hallituksen esitysluonnos perusopetuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä lausuttavaa esityksen 29 pykälään koskien puhelimia ja muita mobiililaitteita?

Mobiililaitteiden käytön rajoittaminen koulupäivän aikana on perusteltua, koska mobiililaitteiden käyttö erityisesti opetuksen aikana muussa kuin oppimistarkoituksessa haittaa tutkitusti keskittymistä opetukseen ja oppimista. Voimassa oleva laki jo sallii mobiililaitteiden käytön rajoittamisen, mutta sen täsmällisempi kirjaaminen lakiin selkeyttää ja helpottaa koulutuksenjärjestäjien, koulujen ja opettajien työtä.

EO-liitto kuitenkin toteaa, että lapsia ja nuoria on tärkeää myös opettaa ja ohjata mobiililaitteiden käyttöön oppimisen välineenä ja tukena. Mobiililaitteissa on sisäänrakennettuina paljon ominaisuuksia, joita ei tietokoneissa ole tai jotka toimivat mobiililaitteilla paremmin. Nämä ominaisuudet (ohjelmat, sovellukset, oppimispelit) ovat parhaimmillaan erinomaisia tuen välineitä muun muassa lukemisen, kirjoittamisen ja kielten oppimisessa, muistiinpanojen tekemisessä ja tekstin tuottamisessa (mm. Google Lens, Microsoft Lens/syventävä lukuohjelma) sekä keskittymisen ja muistin tukena ja tehtävien aikatauluttamisessa (kun käytettävä sovellus samalla estää tulevat viestit/puhelut). Myös matematiikan opiskelua varten on kehitetty sovelluksia, joiden avulla voi mm. tarkistaa laskutoimituksia.

Kouluissa erilaiset digitaaliset oppimisen apuvälineet – niin tietokoneissa kuin mobiililaitteissa – tunnetaan edelleen huonosti eikä niitä hyödynnetä oppimisen tukena. Erityisesti lapsella ja nuorella, jolla on oppimisen vaikeuksia, näistä apuvälineistä voi oikein käytettyinä olla paljon apua.

EO-liitto siis painottaa, että samalla kun mobiililaitteiden opetusta ja oppimista häiritsevää viihdekäyttöä on ehdottomasti syytä rajoittaa, niiden hyötykäyttöä oppimisen tukena tulisi aiempaa enemmän opettaa. Tämä edellyttää ennen kaikkea opettajien perus- ja täydennyskoulutusta digitaidoissa ja digitaitojen opetuksessa.

On hyvä, että koulut velvoitetaan laatimaan järjestyssäännöt/-määräykset, joissa linjataan mobiililaitteiden käytöstä ja säilyttämisestä myös oppituntien ulkopuolella. Mielestämme kuitenkin ainakin ruokailutilanteet ja siirtymät tulee jo lainsäädännössä rinnastaa oppitunteihin ja siten myös niitä tulee koskea oppitunteja koskevat määräykset. Koulun oikeudesta päättää myös oppituntien ulkopuolella tapahtuvasta mobiililaitteiden käytöstä ja säilyttämisestä tulee tehdä lakiin täsmällisemmät kirjaukset.

Järjestyssääntöjen laatimiseen on tärkeää osallistaa lapset ja nuoret sekä huoltajat, jotta eri näkökohdat tulevat huomioiduiksi ja käytännöt ja niiden perustelut tulevat kaikille ymmärrettäviksi ja selviksi.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 36 d pykälään koskien puhelimia ja muita mobiililaitteita?

Tämä on EO-liiton näkemyksen mukaan hyvä täsmennys, joka selkeyttää ja helpottaa koulutuksenjärjestäjien, koulujen ja opettajien työtä.

Onko teillä muita huomioita puhelimia ja muita mobiililaitteita koskeviin ehdotuksiin?

Joillekin lapsille ja etenkin nuorille mobiililaitte on hyödyllinen oppimisen apuväline, vaikka se ei vielä valtavirtaa olekaan. EO-liitto pitää erittäin toivottavana, että ymmärrys ja osaaminen digilaitteiden käytöstä oppimisen tukena lisääntyy tulevaisuudessa, jolloin ne osaltaan edistävät erityisesti oppimisen vaikeuksia kokevien lasten ja nuorten oppimista. On tärkeää, ettei lakia tulkita liian kategorisesti kännykkäkieltona, vaan että opettaja voi sallia mobiililaitteiden käytön joustavasti myös oppimista tukevana apuvälineinä. Tämä kuitenkin edellyttää opettajilta osaamista: sekä laitteiden oppimista tukevien ominaisuuksien tuntemista että oppilaiden ohjaamista näiden ominaisuuksien hyödyntämiseen.

Vaikka tämä hallituksen esitys koskee perusopetuslakia, on samalla syytä kysyä, mitä muutoksia mobiililaitteiden osalta on tarkoitus tehdä toisen asteen koulutusta koskevaan lainsäädäntöön. Erityisesti ammatillisessa koulutuksessa mobiililaitteet usein häiritsevät ja haittaavat opetusta ja oppimista, joten niiden käytön rajoittaminen vain oppimistarkoitukseen ja hyödyntämiseen oppimisen tuen välineinä olisi myös toisella asteella tarpeen.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 41 a-d ja 42 d pykäliin koskien aluehallintovirastojen laillisuusvalvontaa?

EO-liitto pitää kannatettavana sitä, että nyt säädetään aluehallintoviranomaisen oikeudesta oma-aloitteisesti valvoa koulutuksenjärjestäjien toimintaa ja puuttua tietoonsa tulleisiin epäkohtiin opetuksen järjestämisessä ja toteuttamisessa sekä mahdollisista sanktioista, jos valvontaviranomaisen määräyksiä ei noudateta. EO-liitto on jo aiemmin nostanut esiin aluehallintoviranomaisen oma-aloitteisen valvonnan ja puuttumisen sekä sanktiomahdollisuuden tarpeen erityisesti oppimisen tuen toteuttamisen osalta.

Onko teillä muita huomioita aluehallintovirastojen laillisuusvalvontaa koskeviin ehdotuksiin?

Myös toisen asteen koulutuksen osalta tulisi laissa säätää aluehallintoviranomaisen oikeudesta oma-aloitteiseen valvontaan ja puuttumiseen sekä mahdollisuuteen määrätä sanktioita.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 2 pykälään koskien liikunnallisen elämäntavan lisäämistä esi- ja perusopetuksen tavoitteisiin?

Liikunnallisen elämäntavan edistämisen lisääminen opetuksen tavoitteiksi esi- ja perusopetuksessa on EO-liiton näkemyksen mukaan erinomaisen kannatettavaa. EO-liitto kuitenkin muistuttaa, että liikunnallisen elämäntavan edistäminen on ensisijaisesti kotien tehtävä.

Onko teillä muita huomioita liikunnallista elämäntapaa koskevaan ehdotukseen?

Myös toisen asteen koulutuksen tavoitteisiin tulisi lisätä liikunnallisen elämäntavan edistäminen.

Onko teillä lausuttavaa perusopetuslain säädöshuoltoa koskeviin ehdotuksiin?

Yleisenä huomiona esitystä koskien: Esiopetus jää lakiesityksessä liian vähälle huomiolle. Se tulisi rinnastaa säädösten sitovuuden osalta selkeästi perusopetukseen.

Reinikainen Sarianna
Erialaisten oppijoiden liitto ry